

ingediend op **1752** (2022-2023) – Nr. 2
5 juli 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Maaïke De Vreese

over het onderzoek naar ervaringen
met het veranderen of het afstand doen
van een religie of levensbeschouwing

Documenten in het dossier:
1752 (2022-2023) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

verzendcode: BIN

**Vlaams
Parlement**

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Staf Aerts, An Moerenhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1.	Toelichting door minister Bart Somers	4
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	5
2.1.	Tussenkost van Sam Van Rooy	5
2.2.	Tussenkost van Brecht Warnez	5
2.3.	Tussenkost van Maaïke De Vreese	5
2.4.	Tussenkost van Nadia Sminate.....	6
3.	Antwoorden van de minister.....	6
4.	Repliek van Sam Van Rooy.....	7
5.	Bijkomende antwoorden van de minister.....	7

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 27 juni 2023 een gedachtewisseling over de resultaten van het onderzoek naar het afstand nemen van of veranderen van religie of levensbeschouwing. Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

1. Toelichting door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* heeft een twaalfstal vragen van de N-VA-fractie gekregen, die hij gebundeld beantwoordt. Een sensibiliseringscampagne is een van de elf aanbevelingen uit het rapport. De onderzoekers zeggen dat het probleem proportioneel moet worden benaderd. De doelgroep is zeer moeilijk te bereiken, dat blijkt ook uit het beperkte aantal respondenten. De minister is geen voorstander van een brede sensibiliseringscampagne omdat dat het geloof zou kunnen problematiseren.

Het organiseren van praatgroepen kan zinvol zijn als vorm van hulpverlening. De minister zal met minister Hilde Crevits nagaan hoe dat kan passen binnen het welzijnswerk.

Volgens het onderzoek naar de ervaringen met het veranderen of het afstand doen van een religie of levensbeschouwing is het huidige aanbod aan websites onvoldoende. Er zou een aanbod moeten zijn dat specifiek focust op vragen over conversie en deconversie. De website moet laagdrempelig en uitnodigend zijn voor jongeren. Het is een complexe problematiek die voor de minister vertrekt vanuit het mensenrechtelijk kader. Hij wil een laagdrempelige en informatieve website opzetten waarop mensen juiste en heldere informatie kunnen terugvinden over de instanties waar ze terecht kunnen. De minister zal hiervoor ook overleggen met minister Hilde Crevits. De aanbevelingen van het onderzoek zijn een goede aanzet om een overzicht te hebben van de bestaande organisaties en initiatieven. In het najaar van 2023 zal er werk worden gemaakt van de website.

In het expertencomité van het onderzoek werden organisaties met een specifieke werking rond conversie- en deconversieprocessen betrokken. Er wordt momenteel geen ondersteuning gegeven aan bepaalde projecten in dit verband.

Op 23 juni 2023 zijn de resultaten van die studie geagendeerd op de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog en in oktober 2023 zullen zij opnieuw worden besproken. De erediensten en levensbeschouwingen wensen hierover verder in dialoog te gaan. Ze werden uitgenodigd bij de uitvoering van het onderzoek en op de studieavond bij de voorstelling van het onderzoek op 16 februari 2023.

Met betrekking tot de aanbeveling voor de oprichting van een kenniscentrum is de minister geen voorstander. De overheid moet altijd haar rol bewaken als het gaat over religie en levensbeschouwing. Bovendien moet men ook rekening houden met de proportionaliteit. Een apart kenniscentrum over die materie is niet opportuun. De bestaande kennis- en onderzoekscentra kunnen op de hoogte worden gebracht van het onderzoek.

Vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid wordt er al meer dan twintig jaar ingezet op de structurele samenwerking met een aantal gelijkekansenorganisaties rond de thema's gendergelijkheid, gelijke rechten voor de regenbooggemeenschap, gelijke rechten en inclusie voor personen met een handicap. In de toekomst zal er worden gewerkt via het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten met de Vlaamse Regering waarvoor een decretale basis is voorzien in de wijzigingen van het Gelijkekansendecreet. Er zal niet specifiek worden ingezet op het thema van conversie/deconversie, maar de betrokken organisaties werken nu al cultuur- en religiesensitief. Ze zullen in de toekomst ook moeten aantonen te werken vanuit een

mensenrechtenperspectief. Tot slot zegt de minister dat het onderzoek 102.347,92 euro kostte.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkoms van Sam Van Rooy

De grootste bedenking van *Sam Van Rooy* is de onderschatting van het probleem binnen de moslimgemeenschap. Dat is geen aanname, maar gebaseerd op eigen ervaringen via zijn ontmoetingen met ex-moslims. De verhalen zijn veel schrijnender dan die in het onderzoek. De spreker kent ex-moslims die letterlijk op de vlucht zijn binnen België. Wettelijk heerst hier vrijheid van religie, en staat individuele vrijheid hoog aangeschreven, maar de facto kunnen ze er niet van genieten.

De spreker heeft een boek bij: 'Wie zijn religie verlaat, dood hem!' Ex-moslims vertellen er hun verhaal. Ze ervaren in België dezelfde problematiek als in hun land van herkomst. Niemand kan tegen sensibilisering, praatgroepen, een website zijn. Maar is dat nuttig voor ex-moslims die ten einde raad zijn en zich niet geholpen voelen door de politie? Ze kunnen lotgenoten ontmoeten en erover praten, maar dat lost het probleem ten gronde niet op.

Het probleem wordt niet opgelost door aanhoudend mensen te importeren die het eens zijn met wat de profeet Mohammed ooit zou hebben gezegd. Volgens de spreker vindt de meerderheid in meer of mindere mate dat deconversie niet kan en het een straf verdient.

Het onderzoek schetst dus een te minimalistisch beeld van de problematiek, stelt de spreker. De regeringspartijen laten de problematiek altijd maar groter worden door aan de poort geen strenge selectie te maken. Hij geeft toe dat het moeilijk is, maar zolang er niets gebeurt, zal het probleem steeds groter worden.

2.2. Tussenkoms van Brecht Warnez

Het is een interessant onderzoek over een heel delicaat thema met heel wat concrete aanbevelingen, zegt *Brecht Warnez*.

Minister Bart Somers verwijst naar de informatieve website maar er is ook een aanbeveling voor het opstellen van een draaiboek voor hulpverleners. Zal de minister hiertoe een initiatief nemen?

Bespreekbaarheid en openheid zijn heel belangrijk. Praatgroepen kunnen zeker interessant zijn, maar zijn er nog andere mogelijkheden?

2.3. Tussenkoms van Maaïke De Vreese

Er waren 43 respondenten in de studie, waaruit blijkt dat die mensen moeilijk te bereiken zijn, stelt *Maaïke De Vreese*. Het is niet eenvoudig om afstand te doen van bepaalde religies. Die mensen verliezen vaak een familiale kring en worden uitgestoten. Men fixeert zich op de erkende religies, maar het geldt ook voor sektes die niet zijn erkend als religie.

Een laagdrempelige informatieve website is belangrijk om correcte informatie te geven, gecentraliseerd op één plaats.

De spreker is tevreden dat minister Bart Somers contact zal opnemen met minister Hilde Crevits om na te gaan hoe men praatgroepen zou kunnen inrichten. In plaats van een nieuw kenniscentrum op te richten, is het inderdaad beter om aan te sluiten bij initiatieven die al bestaan en die te versterken. Men zou ook

hulpverleners moeten ondersteunen en leren omgaan met die problematiek. Een sensibiliseringscampagne opzetten is volgens haar heel moeilijk. Hoe bereikt men de doelgroep die men wil bereiken?

Er was ook een aanbeveling over de uitbreiding van de vakken in het onderwijs. Het standpunt van de N-VA is dat leerkrachten al overbevraagd zijn en dat ze geen experten op alle domeinen kunnen zijn. Toch is het belangrijk dat leerlingen een ruime vorming krijgen en niet alleen gefocust zijn op een eigen levensbeschouwing. De uitbreiding van de interlevensbeschouwelijke dialoog is belangrijk, evenals de bespreking in de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog.

2.4. Tussenkoms van Nadia Sminate

Nadia Sminate geeft mee dat er andere talen worden gebruikt in het onderzoek en dat er bij de wervingsaffiche zelfs voorrang wordt gegeven aan het Engels. De Vlaamse overheid mag maar één bestuurs taal gebruiken en dat is het Nederlands. Ze vraagt waarom dat hier niet het geval is.

3. Antwoorden van de minister

Vier op de vijf interviews zijn in het Nederlands afgenomen, zegt minister *Bart Somers*, en een op de vijf in het Engels. Het gebruik van andere talen bij diepte-interviews was niet opgenomen in het bestek, noch kwam dat aan bod tijdens de stuurgroepen. Het is belangrijk om de specifieke context van het onderzoek voor ogen te houden. Het onderzoek is twee keer in de markt gezet, de interviews zijn afgenomen in het voorjaar 2022. Het bleek heel moeilijk om respondenten te vinden, vooral in heel gesloten gemeenschappen. Het gebruik van het Engels gebeurde uit noodzaak. Om dergelijke situaties in de toekomst te vermijden, liet het Agentschap Binnenlands Bestuur weten expliciet te zullen opnemen dat toekomstig onderzoek alleen in het Nederlands mag verlopen.

Voor de minister is de diverse samenleving een realiteit. Binnen die realiteit mogen er evenwel geen taboes zijn. Vandaar dat in het Vlaamse regeerakkoord staat dat men hierrond een onderzoek wou doen om een beter beeld te krijgen. Dat onderzoek is heel open gevoerd. De moeilijke vraag is hoe te remediëren.

De minister is ervan overtuigd dat het probleem zich opdringt in gesloten gemeenschappen met een sterk normatief kader. Men spreekt er snel in termen van wij/zij, verraad en verloochening. Die gemeenschappen kunnen religieus van aard zijn, maar ook etnisch of politiek. Als iemand uit zo'n gemeenschap wil stappen, ontstaat er een zware druk op die persoon. Hoe diverser de samenleving, hoe groter het risico dat zulke groepen er zijn.

Het inburgeringsbeleid probeert mensen te wijzen op de vrijheden die in onze samenleving bestaan. En door het doorbreken van de segregatie kan men mensen bereiken en bevrijden uit die eendimensionale realiteit. Er zijn evenwel geen wonderoplossingen.

De minister is het ermee eens dat het onderzoek een onderschatting van de realiteit is en dat er een sterk 'dark number' is. Uit het onderzoek blijkt ook dat het probleem zich voordoet in alle religies, zelfs bij de vrijzinnigen.

Wat het nemen van maatregelen betreft zal er een website worden gemaakt met alle hulpverlening en informatie die kan worden aangeboden. Het is belangrijk om met lotgenoten in contact te komen. Het probleem moet bespreekbaar worden gemaakt. Er zou ook een draaiboek moeten komen voor eerstelijns werkers (welzijnswerkers, jeugdwerkers, politie en hulpverlening). De minister staat open voor alle initiatieven en mogelijkheden, vanuit het besef dat in een vrije samenleving er

gesloten groepen kunnen zijn die mensen vasthouden in een net van sociale druk en controle.

Er moet echter worden opgelet dat religies niet worden geproblematiseerd. Religies kunnen ook een positieve waarde in de samenleving zijn, kunnen mensen een kader en zingeving aanreiken. Het radicaliseren en het opleggen van een religie aan anderen is wel problematisch.

4. Repliek van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy vraagt wat de minister vindt van de suggestie om iets aan de instroom te doen. Er wordt geen selectie gemaakt. Er worden te veel mensen toegelaten die heel vijandig staan tegenover de vrijheid van religie. De spreker ontkent niet dat het een breder probleem is. Volgens hem onderschat minister Bart Somers het verschil tussen de islam en andere religies en sektes. Kwantitatief en kwalitatief is de islam wat afvalligheid betreft een veel groter probleem in de wereld en in onze samenleving.

5. Bijkomende antwoorden van de minister

Minister *Bart Somers* zegt dat dat een meer fundamenteel debat is dat zich op het federale niveau afspeelt. Het gevaar dat via migratie mensen met extremistische ideeën in onze samenleving binnenkomen, is reëel. Het gevaar dat mensen die hier al wonen, op een bepaald moment in dezelfde logica terechtkomen op basis van andere overtuigingen, is ook reëel. Het gevaar dat mensen een gesloten groep gaan vormen die intern een grote druk op elkaar uitoefenen, is altijd aanwezig in de samenleving.

Het Vlaams Belang is als partij gefocust op één dimensie daarvan en dat is de islam. De minister denkt dat in een vrije samenleving het gevaar op verschillende plaatsen zit en altijd een realiteit kan zijn. Een samenleving mag dat echter nooit aanvaarden en moet ertegen optreden. Volgens de minister wordt het gevaar sterker wanneer er in een diverse samenleving scherpe segregatie is. Hij wil het probleem niet herleiden tot een migratiehoofdstuk of tot een islamitisch probleem.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Maike DE VREESE,
verslaggever